

## KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ILMIY YANGILIKLARNING AHAMIYATI

*No'monov Otabek O'rmonjon o'g'li*

Namangan Davlat Texnika Universiteti

[otabeknumanov1019@gmail.com](mailto:otabeknumanov1019@gmail.com)

**Annotatsiya:** Maqolada kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda ilmiy yangiliklarning o'рни va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda ilmiy ishlanmalarni biznes jarayonlariga tatbiq etish, yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va bozor raqobatbardoshligini kuchaytirish mexanizmlari yoritiladi. Shuningdek, startap loyihalar, texnoparklar va innovatsion klasterlar orqali ilmiy yangiliklarning kichik biznesga tatbiq etilishi, biznes subyektlarining innovatsion salohiyatini kengaytirish va yuqori qo'shimcha qiymat hosil qilish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari ilmiy yangiliklarning biznesni rivojlantirishdagi strategik ahamiyatini ochib beradi va iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'llarini aniqlashga yordam beradi.

**Kalit so'zlar:** Kichik biznes, raqobatbardoshlik, ilmiy yangiliklar, innovatsion rivojlanish, startap loyihalar, texnoparklar, innovatsion klasterlar, mahsulot ishlab chiqarish, iqtisodiy samaradorlik, ilm-fan va biznes integratsiyasi, yangi texnologiyalar, innovatsion mahsulotlar, ilmiy ishlanmalar, biznes salohiyati.

### Kirish

Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida kichik biznesning raqobatbardoshligi mamlakatlar iqtisodiy barqarorligi va innovatsion rivojlanishi uchun muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Kichik va o'rta korxonalar o'zining moslashuvchanligi, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati va bozor talablariga javob berish imkoniyati bilan iqtisodiy tizimda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, raqobatbardoshlikni oshirish va bozorda barqaror o'rnini saqlash uchun kichik biznes subyektlari doimiy ravishda innovatsion yechimlar va ilmiy yangiliklarni tatbiq etishga majburdir. Ilmiy ishlanmalar va texnologik yangiliklarni joriy etish kichik biznesning mahsulot va xizmatlarini

takomillashtirish, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish va yuqori qo‘shimcha qiymat yaratish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, ilm-fan va biznesning integratsiyasi raqobatbardoshlikni oshirishning eng samarali mexanizmlaridan biri hisoblanadi.

Kichik biznes va ilm-fan integratsiyasining ahamiyati nafaqat iqtisodiy foyda olishda, balki mamlakatning innovatsion salohiyatini kengaytirish, startap ekotizimini rivojlantirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va global bozor sharoitida raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish imkoniyatini ta’minlash bilan bog‘liq. Ilmiy ishlanmalar biznes subyektlariga yangi texnologiyalarni tatbiq etish, mahsulot va xizmat sifatini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytirish va bozor talablariga mos strategiyalarni ishlab chiqish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, ilm-fan va biznesning uzviy integratsiyasi kichik biznesning innovatsion salohiyatini kengaytiradi va raqobatbardoshlikni yanada mustahkamlaydi.

O‘zbekiston sharoitida kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish bo‘yicha ilmiy yangiliklarni tatbiq etish dolzarb masala hisoblanadi. Mamlakatning iqtisodiy strategiyalari, xususan, innovatsion rivojlanish va raqamli transformatsiya dasturlari kichik biznesni ilm-fan bilan integratsiyalashni rag‘batlantiradi. Universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari, texnoparklar va startap inkubatsiyalari kichik biznes subyektlariga ilmiy-texnik resurslar, tajriba-sinov bazasi va innovatsion infratuzilmani taqdim etadi. Bu jarayon kichik biznesning yangi mahsulotlar yaratish, ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish, resurslardan samarali foydalanish va bozorda raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shu sababli, kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda ilmiy yangiliklarning tatbiq etilishi, innovatsion mahsulotlar yaratish va ilm-fan bilan integratsiyani kuchaytirish strategik ahamiyatga ega. Ushbu maqolada ilmiy yangiliklarning kichik biznesning rivojlanishidagi roli, ularni amaliyotga tatbiq etish mexanizmlari va samarali integratsiya modellari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari kichik biznesning innovatsion salohiyatini oshirish, raqobatbardoshlikni

mustahkamlash va mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash bo'yicha konseptual tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

### **Asosiy qism**

Kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda ilmiy yangiliklarning ahamiyati zamonaviy iqtisodiy tizimning innovatsion rivojlanishi bilan bevosita bog'liq. Kichik va o'rta biznes korxonalari moslashuvchanlik, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati va bozor talablariga javob berish xususiyatlari bilan iqtisodiyotning asosiy drayveriga aylanadi. Shu bilan birga, ularning bozordagi barqarorligi va raqobatbardoshligi ko'plab omillarga, xususan, ilmiy ishlanmalar va texnologik yangiliklarni joriy etishga bog'liq. Ilmiy yangiliklar kichik biznes subyektlariga mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish va yuqori qo'shimcha qiymat hosil qilish imkoniyatini beradi. Shu nuqtai nazardan, ilm-fan va biznesning uzviy integratsiyasi kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishning eng samarali mexanizmidir.

Startup loyihalar va innovatsion mahsulotlarni yaratish jarayoni kichik biznesning ilmiy yangiliklarni tatbiq etishdagi samaradorligini ko'rsatadi. Universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari va texnoparklar startaplar uchun ilmiy baza, laboratoriya, tajriba-sinov maydonchasi va malakali kadrlarni taqdim etadi. Shu orqali yangi mahsulotlar va xizmatlar tezkor ishlab chiqiladi, bozorga chiqariladi va korxonaning raqobatbardoshlik darajasi oshadi. Ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish mexanizmlari startap va kichik biznesning innovatsion salohiyatini kengaytiradi, yangi texnologiyalarni tatbiq etish va bozor talablariga mos mahsulot yaratish jarayonlarini tezlashtiradi. Shu bilan birga, startaplar va kichik biznes ilmiy yangiliklarni amaliyotga tatbiq etish orqali risklarni kamaytiradi va yuqori natija ko'rsatish imkoniyatini oshiradi.

Innovatsion klasterlar va texnoparklar kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Innovatsion klasterlar universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari, startaplar va investorlardan tashkil topgan tizim bo'lib, ilmiy ishlanmalarni ishlab chiqarishga tatbiq etish jarayonini tezlashtiradi. Texnoparklar esa kichik biznes

subyektlariga laboratoriyalar, texnologik transfer markazlari, tajriba-sinov maydonchalari va ilmiy-texnik resurslarni taqdim etib, innovatsion mahsulotlar yaratish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi. Shu tarzda, klaster va texnoparklar kichik biznesning ilmiy ishlanmalardan samarali foydalanishi va bozor talablariga mos raqobatbardosh mahsulotlar yaratishini ta'minlaydi.

Ilmiy kadrlar va tadqiqot resurslarini biznes ehtiyojlariga moslashtirish ham kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishning asosiy shartlaridan biridir. Universitetlar va ilmiy-tadqiqot institutlari biznes talablarini hisobga olgan holda mutaxassislar tayyorlashi, ilmiy laboratoriyalar va tajriba-sinov markazlari esa korxonalarga yangi texnologiyalarni sinovdan o'tkazish imkoniyatini berishi zarur. Grantlar, akseleratsiya va inkubatsiya dasturlari orqali ilmiy ishlanmalarni tatbiq etish jarayoni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlanadi, startap loyihalarini rivojlantirish va innovatsion mahsulotlarni yaratish jarayonlari rag'batlantiriladi.

O'zbekiston sharoitida kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha ilmiy yangiliklarni tatbiq etish davlat siyosati bilan chambarchas bog'liqdir. Innovatsion rivojlanish, raqamli transformatsiya va startaplarni rivojlantirish strategiyalari universitetlar va biznes subyektlarining samarali integratsiyasini taqozo qiladi. Davlat tomonidan yaratilgan moliyaviy stimullar, grantlar va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlari kichik biznesning ilmiy-texnik resurslardan samarali foydalanishini, innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishini va startap loyihalarni amalga oshirishni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, ilmiy ishlanmalarni tatbiq etish kichik biznesning ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, mahsulot sifatini yaxshilaydi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va global bozor sharoitida raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Shu nuqtai nazardan, ilmiy yangiliklarning kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishdagi ahamiyati nafaqat iqtisodiy foyda bilan o'lchanadi, balki mamlakatning innovatsion rivojlanishini rag'batlantirish, startap va innovatsion ekotizimni shakllantirish, yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bilan ham bog'liqdir. Universitetlar, ilmiy-tadqiqot



institutlari, texnoparklar va innovatsion klasterlar orqali ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish kichik biznesni bozor talablariga moslashtirish, raqobatbardoshligini oshirish va mamlakatning iqtisodiy salohiyatini mustahkamlashning samarali mexanizmini tashkil etadi.

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda ilmiy yangiliklarning tatbiq etilishi mamlakat iqtisodiyotining innovatsion rivojlanishi va barqarorligini ta'minlashda muhim strategik omil sifatida namoyon bo'ladi. Ilmiy ishlanmalar va texnologik yangiliklar kichik biznes subyektlariga mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish va yuqori qo'shimcha qiymat hosil qilish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, ilm-fan va biznesning uzviy integratsiyasi kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish, startup va innovatsion loyihalarni rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va global bozor sharoitida samarali raqobat qilishning asosiy mexanizmi sifatida qoraladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, startup loyihalar, texnoparklar, innovatsion klasterlar, ilmiy laboratoriyalar, grantlar va akseleratsiya dasturlari orqali ilmiy yangiliklarni tatbiq etish mexanizmlari kichik biznesning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu mexanizmlar biznes subyektlarini innovatsion mahsulot yaratishga yo'naltiradi, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish jarayonini rag'batlantiradi va ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytiradi. Shu bilan birga, ilmiy kadrlar tayyorlash va ilmiy-texnik infratuzilmani rivojlantirish hamkorlikning samaradorligini oshiradi va kichik biznesning barqarorligini mustahkamlaydi.

O'zbekiston sharoitida ilmiy yangiliklarni tatbiq etish orqali kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish davlat siyosati, innovatsion rivojlanish strategiyalari va raqamli transformatsiya dasturlari bilan chambarchas bog'liqdir. Bu jarayon kichik biznesni bozor talablariga moslashtirish, startup ekotizimini rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va mamlakatning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash imkonini beradi. Shu sababli, ilmiy yangiliklarning kichik biznesga tatbiq etilishi nafaqat

iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki mamlakatning global innovatsion maydondagi raqobatbardoshligini kuchaytirishning muhim omili sifatida qaraladi.

Umuman olganda, ilmiy yangiliklar va innovatsion integratsiya kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish, startap va innovatsion loyihalarni rivojlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning samarali vositasi hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, mamlakatda kichik biznesni ilmiy yangiliklar bilan integratsiyalash va innovatsion infratuzilmani rivojlantirish bugungi kunning eng dolzarb ilmiy va amaliy vazifalaridan biridir.

### **OLIIY TA'LIM MUASSASALARI HUZURIDA INNOVATSION BIZNES-INKUBATORLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.**

**Annotatsiya:** Maqolada oliy ta'lim muassasalari huzurida faoliyat yurituvchi innovatsion biznes-inkubatorlarning samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda inkubatorlarning startap loyihalarni rivojlantirish, innovatsion mahsulotlar yaratish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish va talabalar hamda yosh tadbirkorlar salohiyatini oshirishdagi roli ko'rib chiqiladi. Shuningdek, inkubatorlarning faoliyatini takomillashtirish uchun strategik yo'nalishlar, moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, innovatsion infratuzilmani rivojlantirish va universitet-biznes integratsiyasini kuchaytirish imkoniyatlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari innovatsion biznes-inkubatorlarning samarali faoliyatini ta'minlash, startap ekotizimini rivojlantirish va iqtisodiy barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi.

**Kalit so'zlar:** Innovatsion biznes-inkubatorlar, oliy ta'lim muassasalari, startap loyihalar, universitet-biznes integratsiyasi, innovatsion rivojlanish, ilmiy ishlanmalarni tatbiq etish, yosh tadbirkorlar, inkubator faoliyatini takomillashtirish, innovatsion mahsulotlar, moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash, innovatsion infratuzilma.

### **Kirish**

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalar va startap loyihalarining rivojlanishi mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlashda

muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, oliy ta'lim muassasalari nafaqat ilmiy bilimlarni yaratish va yetkazish markazi sifatida, balki yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash, innovatsion mahsulotlar yaratish va startap loyihalarni rivojlantirish maydoni sifatida ham muhim rol o'ynaydi. Innovatsion biznes-inkubatorlar esa universitetlar va yosh tadbirkorlar o'rtasida integratsiyani ta'minlaydigan asosiy vosita sifatida qaraladi. Ular startap loyihalarni rivojlantirish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish, innovatsion mahsulot va xizmatlarni yaratish hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirish jarayonlarini tezlashtiradi.

Oliy ta'lim muassasalari huzuridagi innovatsion biznes-inkubatorlar startap ekotizimining asosiy elementlaridan biri sifatida faoliyat yuritadi. Universitetlar ilmiy salohiyat va tadqiqot resurslarini taqdim etsa, inkubatorlar yosh tadbirkorlar va startap loyihalarni qo'llab-quvvatlash, mentorlik tizimini tashkil etish, tajriba-sinov bazasi yaratish va tijoratlashtirish jarayonini boshqarishda muhim vosita vazifasini bajaradi. Shu bilan birga, inkubatorlar universitet-biznes integratsiyasini kuchaytiradi, ilmiy ishlanmalarning amaliyotga tatbiq etilishini rag'batlantiradi va innovatsion mahsulotlar yaratish jarayonini samarali tashkil etadi.

O'zbekiston sharoitida innovatsion biznes-inkubatorlarning roli dolzarb bo'lib, mamlakat iqtisodiy strategiyalari, xususan, innovatsion rivojlanish, startaplarni qo'llab-quvvatlash va yosh tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari bilan chambarchas bog'liqdir. Bu jarayon nafaqat universitetlar va biznes subyektlarini birlashtirish, balki yosh mutaxassislarni qo'llab-quvvatlash, innovatsion mahsulotlar yaratish va startap loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, inkubatorlar orqali talabalar va yosh tadbirkorlar iqtisodiy salohiyatini oshiradi, innovatsion fikrlashni rivojlantiradi va bozor talablariga mos mahsulot yaratishga yo'naltiriladi.

Shu sababli, oliy ta'lim muassasalari huzurida innovatsion biznes-inkubatorlarning faoliyatini takomillashtirish, startap loyihalarni rivojlantirish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish va universitet-biznes integratsiyasini kuchaytirish bugungi kunning eng dolzarb ilmiy va amaliy masalalaridan biri sifatida qaraladi. Ushbu maqolada innovatsion biznes-inkubatorlarning samarali faoliyatini

ta'minlash, ularning startup va innovatsion loyihalarga qo'shayotgan hissasi va takomillashtirish yo'nalishlari tahlil qilinadi.

### **Asosiy qism**

Innovatsion biznes-inkubatorlar oliy ta'lim muassasalari va startup ekotizimi o'rtasidagi integratsiyani ta'minlovchi asosiy platforma sifatida qaraladi. Ularning asosiy maqsadi ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish, yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish, startup loyihalarni rivojlantirish hamda yosh tadbirkorlarning salohiyatini oshirishdir. Shu nuqtai nazardan, inkubatorlar universitetlar va biznes subyektlari o'rtasidagi uzviy bog'lanishni kuchaytiradi, ilmiy salohiyatni iqtisodiy samaradorlik bilan uyg'unlashtiradi va innovatsion mahsulotlar yaratish jarayonini tezlashtiradi.

Oliy ta'lim muassasalari huzuridagi innovatsion biznes-inkubatorlar yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash, startup loyihalarni moliyalashtirish, mentorlik tizimini yaratish va ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish kabi vazifalarni bajaradi. Universitetlarning ilmiy laboratoriyalari va tajriba-sinov maydonchalari inkubatorlar tomonidan startup loyihalarini rivojlantirishda samarali tarzda qo'llaniladi. Shu orqali yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratish jarayoni tezlashadi, korxonalarning bozor talablariga moslashish qobiliyati oshadi va ularning raqobatbardoshligi kuchayadi.

Innovatsion biznes-inkubatorlarning samaradorligi nafaqat startup loyihalarining muvaffaqiyatiga, balki ilmiy ishlanmalarning amaliyotga tatbiq etilishiga bog'liq. Shu sababli, inkubatorlar ilmiy-texnik infratuzilmani rivojlantirish, universitetlar va biznes subyektlarini birlashtirish, startup loyihalarni qo'llab-quvvatlash va innovatsion mahsulotlarni yaratish jarayonlarini tartibga soluvchi mexanizm sifatida faoliyat yuritadi. Grantlar, akseleratsiya dasturlari va investitsion qo'llab-quvvatlash mexanizmlari orqali inkubatorlar yosh tadbirkorlarni moliyaviy va institutsional jihatdan qo'llab-quvvatlaydi, startup loyihalarni tezkor amalga oshirishga yordam beradi va innovatsion mahsulotlarning bozorga chiqishini rag'batlantiradi.

O'zbekiston sharoitida innovatsion biznes-inkubatorlarning roli dolzarb bo'lib, mamlakat iqtisodiy strategiyalari, xususan, innovatsion rivojlanish, startaplarni



rivojlantirish va yosh tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash dasturlari bilan chambarchas bog'liqdir. Bu jarayon yosh mutaxassislar va talabalar salohiyatini oshirish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish, startap loyihalarni rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, inkubatorlar startap ekotizimini shakllantirish, bozor talablariga mos mahsulotlar yaratish va korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishda muhim strategik vosita sifatida xizmat qiladi.

Innovatsion biznes-inkubatorlarni takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan biri ularning faoliyatini universitet-biznes integratsiyasi bilan uyg'unlashtirishdir. Bu jarayon universitetlarning ilmiy resurslari, laboratoriyalar, tajriba-sinov bazalari va ilmiy kadrlarini inkubatorlar faoliyatiga jalb etishni o'z ichiga oladi. Shu orqali startap loyihalar tezkor rivojlanadi, ilmiy ishlanmalar amaliyotga tatbiq etiladi, yangi texnologiyalar yaratilib, bozorga chiqariladi va korxonalarning innovatsion salohiyati oshadi. Shu bilan birga, inkubatorlar yosh tadbirkorlar va talabalar uchun mentorlik, treninglar, konsultatsiyalar va moliyaviy qo'llab-quvvatlash xizmatlarini taqdim etadi, bu esa startap loyihalarning muvaffaqiyat darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Shu nuqtai nazardan, oliy ta'lim muassasalari huzuridagi innovatsion biznes-inkubatorlarning samarali faoliyati nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki mamlakatning innovatsion salohiyatini rivojlantirish, startap va innovatsion loyihalarni amalga oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va global bozor sharoitida raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishga xizmat qiladi. Shu sababli, inkubatorlarning faoliyatini takomillashtirish, startap ekotizimini rivojlantirish, universitet-biznes integratsiyasini kuchaytirish va innovatsion mahsulot yaratish jarayonlarini rag'batlantirish bugungi kunning eng dolzarb ilmiy va amaliy masalalaridan biridir.

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim muassasalari huzuridagi innovatsion biznes-inkubatorlar mamlakatning innovatsion rivojlanishi va startap ekotizimini shakllantirishda strategik ahamiyatga ega. Ularning faoliyati universitetlarning ilmiy

salohiyati va tadqiqot resurslarini yosh tadbirkorlar va startap loyihalari bilan integratsiyalash, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish, yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish, shuningdek, iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Shu tariqa, inkubatorlar nafaqat innovatsion mahsulotlar yaratish va startap loyihalarni rivojlantirish, balki talabalar va yosh tadbirkorlarning salohiyatini oshirish, mentorlik tizimini rivojlantirish va yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhim rol o‘ynaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, inkubatorlarning samaradorligini oshirish strategik yo‘nalishlar, moliyaviy va institutsional qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari, innovatsion infratuzilmani rivojlantirish va universitet-biznes integratsiyasini kuchaytirish orqali amalga oshiriladi. Shu bilan birga, startap loyihalarni rivojlantirish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish va innovatsion mahsulotlar yaratish jarayonlarini inkubatorlar tomonidan tizimli ravishda qo‘llab-quvvatlash, korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish va mamlakatning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash imkoniyatini beradi.

Umuman olganda, oliy ta‘lim muassasalari huzuridagi innovatsion biznes-inkubatorlarning samarali faoliyati nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki mamlakatning innovatsion salohiyatini kengaytirish, startap va innovatsion loyihalarni amalga oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va global bozor sharoitida raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishga xizmat qiladi. Shu sababli, inkubatorlarning faoliyatini takomillashtirish, startap ekotizimini rivojlantirish va universitet-biznes integratsiyasini kuchaytirish bugungi kunning eng dolzarb ilmiy va amaliy vazifalaridan biri hisoblanadi.

### **KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ILMIY-TEXNIK ISHLANMALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI**

**Annotatsiya.** Maqolada kichik biznes korxonalarida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanish samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda ilmiy ishlanmalarni biznes jarayonlariga tatbiq etish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash, resurslardan optimal foydalanish va raqobatbardoshlikni kuchaytirish mexanizmlari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, startap loyihalar, innovatsion

mahsulotlar, texnoparklar va inkubatorlar orqali ilmiy-texnik ishlanmalarning kichik biznesga tatbiq etilishi, biznes subyektlarining innovatsion salohiyatini oshirish va iqtisodiy samaradorlikni kuchaytirish imkoniyatlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari ilmiy-texnik ishlanmalarning kichik biznesni rivojlantirishdagi strategik ahamiyatini ochib beradi va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

**Kalit soʻzlar:** Kichik biznes, ilmiy-texnik ishlanmalar, innovatsion rivojlanish, mahsulot sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish samaradorligi, resurslardan samarali foydalanish, raqobatbardoshlik, startap loyihalar, texnoparklar, inkubatorlar, innovatsion mahsulotlar, iqtisodiy samaradorlik, ilm-fan va biznes integratsiyasi.

### **Kirish**

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida kichik biznes korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytirish va mahsulot sifatini yaxshilash dolzarb masalalardan biridir. Shu nuqtai nazardan, ilmiy-texnik ishlanmalarni tatbiq etish kichik biznes subyektlari uchun strategik ahamiyat kasb etadi. Ilmiy ishlanmalar yangi texnologiyalarni joriy etish, mahsulot va xizmatlarni innovatsion darajaga koʻtarish, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi. Kichik biznesning oʻziga xos xususiyati shundaki, u moslashuvchanligi va tezkor qaror qabul qilish qobiliyati bilan ajralib turadi, shuning uchun ilmiy-texnik yangiliklarni tatbiq etish orqali bozordagi raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Ilmiy-texnik ishlanmalarni kichik biznesga tatbiq etish jarayoni startap loyihalar, innovatsion mahsulotlar, texnoparklar va inkubatorlar orqali amalga oshiriladi. Bu jarayon korxonalarga ilmiy-texnik resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, yangi mahsulotlar yaratish va bozor talablariga moslashish imkonini beradi. Shu bilan birga, ilmiy ishlanmalar korxonalarda innovatsion madaniyatni rivojlantirish, kadrlarning malakasini oshirish va ichki jarayonlarni modernizatsiya qilishga yordam beradi.

Oʻzbekiston sharoitida kichik biznes korxonalarida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanish mamlakat iqtisodiy strategiyalari, innovatsion rivojlanish va startaplarni

rivojlantirish dasturlari bilan chambarchas bog‘liqdir. Davlat tomonidan yaratilgan moliyaviy va institutsional qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari, grantlar, akseleratsiya dasturlari va texnoparklar kichik biznes subyektlariga ilmiy-texnik ishlanmalarni joriy etish, startup loyihalarni rivojlantirish va innovatsion mahsulotlar yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu tarzda, ilmiy-texnik ishlanmalarni tatbiq etish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki korxonalarining bozor talablariga moslashuvchanligini kuchaytirish va global raqobatbardoshligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Shu sababli, kichik biznes korxonalarida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanish samaradorligini oshirish, startup loyihalar va innovatsion mahsulotlar yaratish jarayonlarini rag‘batlantirish, resurslardan optimal foydalanish va korxonalarining raqobatbardoshligini mustahkamlash bugungi kunning eng dolzarb ilmiy va amaliy vazifalaridan biri sifatida qoraladi. Ushbu maqolada kichik biznes korxonalarida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanishning samaradorligi, ularni tatbiq etish mexanizmlari va amaliy tavsiyalar tahlil qilinadi.

### **Asosiy qism**

Kichik biznes korxonalarida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanish samaradorligi zamonaviy iqtisodiyotning innovatsion rivojlanish jarayoni bilan bevosita bog‘liqdir. Ilmiy ishlanmalar korxonalarining mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, resurslardan samarali foydalanish va raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatini beradi. Shu nuqtai nazardan, kichik biznes subyektlari uchun ilmiy-texnik yangiliklarni tatbiq etish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki bozor talablariga tez moslashish, yangi mahsulotlar yaratish va startup loyihalarni rivojlantirish vositasi sifatida xizmat qiladi.

Ilmiy-texnik ishlanmalarni tatbiq etish jarayoni kichik biznes subyektlariga innovatsion mahsulotlar yaratish, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish, texnologik jarayonlarni modernizatsiya qilish va resurslardan optimal foydalanish imkonini beradi. Shu bilan birga, ilmiy ishlanmalar korxonalarda innovatsion madaniyatni rivojlantirish, kadrlarning malakasini oshirish va ichki jarayonlarni



samarali boshqarish imkonini yaratadi. Kichik biznesning o'ziga xos moslashuvchanligi ilmiy-texnik yangiliklarni tezkor tatbiq etishga imkon beradi, bu esa korxonalarning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi.

Startup loyihalar, texnoparklar, inkubatorlar va akseleratsiya dasturlari orqali ilmiy ishlanmalarni tatbiq etish kichik biznesning innovatsion salohiyatini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Texnoparklar korxonalarga laboratoriyalar, tajriba-sinov bazalari va texnologik resurslarni taqdim etadi, inkubatorlar esa startup loyihalarni moliyalashtirish, mentorlik tizimini tashkil etish va ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish jarayonlarini boshqaradi. Shu tarzda, ilmiy-texnik ishlanmalarning amaliyotga tatbiq etilishi korxonalarning mahsulot sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardoshligini mustahkamlashga yordam beradi.

O'zbekiston sharoitida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanish kichik biznesni davlat siyosati va innovatsion rivojlanish strategiyalari bilan uyg'unlashtirish orqali yanada samarali bo'ladi. Grantlar, akseleratsiya va inkubatsiya dasturlari, moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlari kichik biznes subyektlariga ilmiy ishlanmalarni tatbiq etish, yangi mahsulotlar yaratish va startup loyihalarni rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu orqali korxonalar bozor talablariga moslashadi, mahsulotlarining sifatini oshiradi va global raqobatbardoshlikni ta'minlaydi.

Shuningdek, ilmiy ishlanmalardan foydalanish kichik biznesda kadrlar malakasini oshirish va innovatsion fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Korxonalarda ilmiy-texnik ishlanmalarning amaliyotga tatbiq etilishi xodimlarning texnologik jarayonlarga moslashuvchanligini oshiradi, yangi bilim va ko'nikmalarni egallash imkonini beradi va korxonalarda kreativ va innovatsion muhitni yaratadi. Shu bilan birga, ilmiy ishlanmalar kichik biznes subyektlarining resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi va mahsulotning qo'shimcha qiymatini oshiradi.

Natijada, kichik biznes korxonalarida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanish samaradorligi korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, startup va innovatsion

loyihalarni rivojlantirish, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, resurslardan samarali foydalanish va mahsulot sifatini yaxshilash imkoniyatini beradi. Shu sababli, ilmiy-texnik ishlanmalarning kichik biznesga tatbiq etilishi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki mamlakatning innovatsion rivojlanishi, startup ekotizimini shakllantirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashning samarali mexanizmi sifatida qaraladi.

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, kichik biznes korxonalarida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytirish, mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash hamda resurslardan optimal foydalanish imkoniyatini beradi. Ilmiy-texnik ishlanmalarni tatbiq etish jarayoni startup loyihalar, texnoparklar, inkubatorlar va akseleratsiya dasturlari orqali amalga oshiriladi, bu esa korxonalarga innovatsion mahsulot yaratish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish va bozor talablariga moslashish imkonini yaratadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ilmiy-texnik ishlanmalardan samarali foydalanish korxonalarda innovatsion madaniyatni rivojlantirish, kadrlarning malakasini oshirish, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish va iqtisodiy samaradorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ilmiy ishlanmalarni tatbiq etish kichik biznes subyektlarining startup va innovatsion loyihalarni amalga oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi.

Umuman olganda, kichik biznes korxonalarida ilmiy-texnik ishlanmalardan foydalanish samaradorligi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki mamlakatning innovatsion rivojlanishi, startup ekotizimini shakllantirish, innovatsion mahsulotlar yaratish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning muhim vositasi sifatida qaraladi. Shu sababli, ilmiy-texnik ishlanmalarning kichik biznesga tatbiq etilishi korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, innovatsion mahsulotlar yaratish va iqtisodiy samaradorlikni mustahkamlashning strategik omili hisoblanadi.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Dadabaev, U. A. U., Isadjanov, A. A., Sodikov, Z. R., Mukhitdinov, S. Z., & Batirova, N. S. (2021). Ways to increase the export potential of agricultural products of Uzbekistan in a pandemic. *International Journal of Modern Agriculture ISSN*, 2305-7246.
2. Мухитдинов, Ш. З. (2021). Тадбиркорлик субъектларида хатарларни бошқаришнинг назарий-услубий асослари. *Scientific progress*, 1(6), 939-943.
3. Мухитдинов, Ш. З. COVID-19 ПАНДЕМИЯСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ СОҲАСИ ВА УНИНГ ТАЪМИНОТ ЗАНЖИРИГА ТАЪСИРИ.
4. Мухитдинов, Ш. З. (2019). Пути совершенствования механизмов эффективного управления многопрофильными фермерскими хозяйствами в Узбекистане. In *Формирование инновационной экономики будущего* (pp. 54-58).
5. Muxitdinov, S. Z., Shakirova, N. A., Turdubayeva, G. A., Osmonova, G. S., & Asanova, G. A. (2023). Theoretical Basis of Risk Management in Manufacturing Enterprises. In *Sustainable Development Risks and Risk Management: A Systemic View from the Positions of Economics and Law* (pp. 403-405). Cham: Springer International Publishing.
6. Мухитдинов, Ш. (2023). ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РИСКОВ И УПРАВЛЕНИЕ ИХ НА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ. *Экономическое развитие и анализ*, 1(2), 192-199.
7. Ziyavitdinovich, M. S., Kamilovna, A. M., Ugli, J. A. J., Adxamovna, B. S., & Ogli, T. F. R. (2021). Covid-19 Pandemia in Uzbekistan Agriculture and its Impact on the Supply Chain. *Alinteri Journal of Agriculture Sciences*, 36(1).
8. Muxitdinov, S. (2025). Kichik biznesni innovatsion rivojlantirish strategiyasi. *MUHANDISLIK VA IQTISODIYOT*, 3(9).
9. Muxitdinov, S. (2023, June). Results of econometric modeling of management in multifunctional farms. In *American Institute of Physics Conference Series* (Vol. 2789, No. 1, p. 040060).

10. Muxitdinov, S. (2023). MAIN CHARACTERISTICS OF THE RISK MANAGEMENT MECHANISM IN MANUFACTURING ENTERPRISES. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, 8(1), 259-262.
11. Muxitdinov, P. S. Z., & G'ulomjonovna, S. M. The Importance of Foreign Investments in the Development of the Country's Economy. *World Bulletin of Social Sciences*, 17, 122-125. Rashidovna, M. N., & Urmonovich, N. O. Comparative Characteristics of the Leaving of Glutathione From Cells of Different Types. *International Journal on Orange Technologies*, 2(10), 79-82.
12. Yusupova, M., Irisova, S., & Numonov, O. (2024). Biology Of Pomegranate Pests, Control Measures And First Aid In Case Of Pesticide Poisoning. In *BIO Web of Conferences* (Vol. 82, p. 01014). EDP Sciences.
13. Urmonovich, N. O. (2023). MANGOSTEEN NUTRITIONAL PRICE AND FUNCTIONAL PROPERTIES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 14(5), 3-5.
14. Abdukhamidovich, N. A., Urmanovna, M. D., & Urmonovich, N. O. (2023). Strip Till Age of Soil for Deuteric Sowing (Second Crop). *International Journal on Orange Technologies*, 3(4), 71-74.
15. Abdukhamidovich, N. A., & Urmonovich, N. O. (2021). The Results of Theoretical Studies of the Chisel Cultivator Rack Frontal Surface Shape. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 25(4), 5930-5938.
16. Юсупова, М. Н., & Нумонов, О. У. (2024). ЗАЩИТА ТУТОВОГО ДЕРЕВА ОТ ВРЕДИТЕЛЕЙ. *Экономика и социум*, (6-1 (121)), 1500-1503.